

MÁJUS ELSEJE

TÁRSASÁG

Fáklya

A MÁJUS ELSEJE TÁRSASÁG HÍRADÓJA

XII. évfolyam 5. (50.) jubileumi szám

2003. május

AZ ÖRÖK MÁJUS ÜNNEPÉN

Talán elnézhető, hogy ez alkalommal az emlékezés kissé személyes jellegű. Nyolcvankét Május Elsejét éltem meg, s majdnem ennyire emlékezem. Nemcsak eszmeileg, de még “helyileg” is kötődöm a dolgozó emberek több mint egy évszázados ünnepéhez. Alig ötven méterre születtem és életem (hosszú ideig) a Városligettől, megannyi Május Elsejei ünnep helyszínétől. Igen sok emlék fűz ehhez az ünnepi naphoz.

Az első jelentős Május 1. idején, 1930-ban, alig 10 évesen már tudnom kellett, hogy ez az ünnep más, mint az állami vagy egyházi ünnepek. Jelen voltam néhány barátommal együtt, amikor gyalog- és lovasrendőrök vágattak a tünnetően ünneplő tömeg közé. Mi testi épességünket azzal mentettük, hogy a lovasok elől átlendültünk a Kertzozi kerítésén. Ám ha fenyegetve is, a dolgozók ezrei hangos szóval léptek fel a Horthy-rendszer ellen az egyre elviselhetlenebb nyomor, a munkanélküliség ellen.

A másik, emlékezetes, sőt felejthetetlen Május 1. az 1945-ös volt. A II. világháborút átélte tömegek a százmilliókat elnyelt vagy megcsonkított háborúk ellen, a fasiszmus feletti győzelem mellett, egy új és jobb világért emelték fel szavukat. S ezután elkezdődött a csoda! Alig néhány hónap után országszerte megindult a termelő munka a gyárakban, a tanítás az iskolákban és fokozatosan mindenben helyreállt az élet rendje.

Ennek a Május Elsejének eszmei jelentőségét az adta, hogy szinte semmi szervezés nem előzte meg az ünnepet. Az emberek mégis százezerével tódultak a Hősök terére. Egy új, jobb minőségi élet reménye hozta össze őket Május Elsejét ünnepelni szerte az országban.

Az 1945-48. közötti ünnepi híradók is hirdették az ebben az időben történt jelentős eredményeket. Filmszalagok tíz kilométerei dokumentálták akkor az új Magyarország folyó lendületes munkát,

iparban, mezőgazdaságban és az értelmiségi tevékenységek minden területéről. Élmény volt akkor élni, s ez akkor is igaz, ha nem volt meg minden, amire szükség lett volna. Sajnos később – 1948 után az u. n. hidegháborús körülmények és saját belső gazdasági és politikai hibáink (és bizony tragikus eseményei is) egyre jobban megosztották népünket, belső erőinket. Ennek lett súlyos következménye 1956 drámai eseményeinek sora.

Talán furcsa, de az 1957-es Május Elseje sokban hasonlított az 1945-öshöz. Ennek nyilvánvaló oka volt az a várakozás, amely a legtöbb honfitársunkat foglalkoztatta, hogy legyen végre itt, határainkon belül is nyugalom és béke, valamilyen közérdeket szolgáló “kiegyezés”.

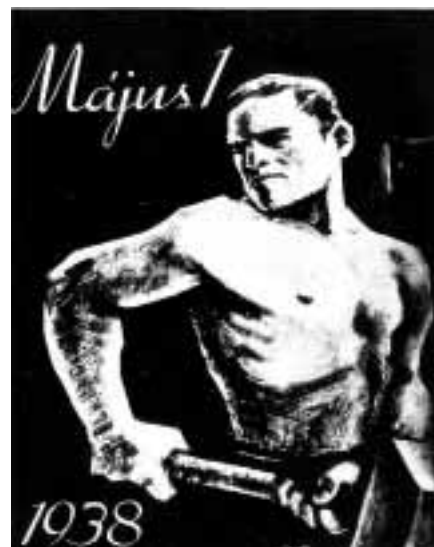
Sajnos, újabb belső feszültségek keletkeztek vagy gerjedtek. S ezt nem oldotta fel az 1989-es rendszerváltozás sem. Kormányok jöttek-mentek, de a feszültség nem csökkent, sőt 2001-ben már a jelek arra utaltak, hogy “kettészakadt az ország”. Hát ide jutottunk?!

Számunkra Május Elseje a békét is jelenti, talán elsősorban is azt. Hazánk 1999-ben lett a NATO tagja. Velem együtt sokan vélték, vélik úgy, hogy ennek már azért sem volt (van) értelme, mert hazánk e – mindenekelőtt – katonai szervezetben nem játszhat lényeges szerepet. De hát megtörtént, s a történések azóta a kormányzatnak ezt a lépését igazoltan tévesnek, hibásnak minősítik.

Most, 2003. április 12-én népszavazás döntött arról, hogy lépünk az Európai Unió tagjai sorába. A többséggel együtt én is úgy ítélem, hogy ez így helyes. Az európai országok közössége eddigi tevékenysége több országnak hozott fejlődési lehetőséget, ennek nyomán gazdagodást, jólétet. Nyilvánvaló, hogy ebben a közösségben (EU) korszerűbb, hatékonyabb, eredményesebb munkával kell biztosítani az ország felemelkedését, lako-

TABÁK LAJOST, Társaságunk alapító tagját köszöntöttük 99. születésnapján

Élete, munkássága a magyar fotóművészet történetének része, a múlt század harmincas éveiben a társadalmi valóságot drámai módon bemutató *szociofotó* nemzetközileg is elismert mestere.

Tabák Lajos: Szociofotó 1938.

sai életszínvonalának, életminőségének az EU-s államok szintjére emelését. Ezekben és más a fejlődést célzó ügyeinkben várhatjuk el a közösség sokirányú támogatását. Ezt, miközben nekünk segítenek, a maguk érdekében is eszik, mert így a többi európai országgal együtt őrizheti meg Európa történelmi és kulturális hegemóniáját, védelmezi értékeit.

Hát így látta és látja ezt egy ember a XX. században eltöltött 82 év után és bízik abban, hogy további éveiben békében és idehaza is egymással barátságban, európai jólétben éli hátralévő éveit.

Ezt a reményt Május Elseje eszméje táplálja benne, bennünk.

Berényi Ferenc
tiszteletbeli elnök

Május elseje Dachauban

1944 november elején kerültem a dachau koncentrációs táborba. Előzőleg a VKF2 csillaghegyi telepén (deff) voltam 6 hónapig, majd a Margit körüti fegyházban 5 évre ítélve, mint az akkori Békepárt (KMP) tagja és az antifasiszta mozgalom résztvevője. A komáromi Csillagerődön keresztül kb. 10 napi vagonutazás után kerültem Dachauban. Ez a tábor volt az első, amelyet Hitler készített, főleg német antifasiszták, baloldaliak, kommunisták részére.

Talán ez magyarázza azt a szolidaritást, amiben egy német fogoly részesített bennünket, mint magyar kommunistákat (kenyéradag, elhelyezés, stb.). Bár éreztük ezt a szolidaritást, de persze fogalmunk sem volt, hogy a táborban illegális kommunista, antifasiszta, hitlerellenes tevékenység folyik. Halál, éhezés, flecktifusz után jött el 1945. április 30-a, a felszabadítás. Az amerikaiak jöttek be. Csak megjegyzem, hogy kinyitották az élelmiszer-raktárakat. Ezeket megrohamozták a kiéhezett foglyok. Nagyon sokan elpusztultak ebben is.

A tábor területén működött a tér (appelplatz). Másnap, 1945. május elsején egyszercsak gyülekeztek a foglyok *vörös zászlókkal, fasisztaellenes táblákkal*, az agyonlőtt SS örök gyerekeivel, az amerikaiak részvételével. Gyűjtőhangú beszédekkel. Munkásmozgalmi dalok és az Internacionálé eléneklésével. Mindez fél nappal a felszabadulás után az illegális német kommunista párt szervezésében.

Hát ennyi.

Másodszor születünk meg.

Pécsi János

a dachau magyar fogolybizottság vezetője

FELHÍVÁS

A Május Elseje Társaság tagjai és szimpatizánsai, budapesti és vidéki szervezetei **május elsején** az idén is együtt ünnepelnek a szakszervezetekkel, a baráti civil szervezetekkel, más demokratikus erőkkel.

Budapesten a korábbi évekhez hasonlóan most is ott leszünk a szakszervezeti rendezvényeken is. Így:

- * Dr. Orbán Péter főtitkárunk vezetésével ott leszünk a Ligeti Emlékkő-koszorúzásán április 30-án délután.
- * Részt veszünk a szakszervezeti felvonuláson, melyen most is szívesen látjuk a baráti civil szervezetek képviselőit.
- * A Ligetben, az immár hagyományos **CIVIL UDVARBAN** van a helyünk.

Szeretnénk, ha saját rendezvényeikkel most is ott lennének velünk más civil szervezetek is! (Várható a Baloldali Alternatíva Egyesülés, a TÉT, a Marx Károly Társaság, a Haladó Erők Fóruma részvételével.)

Külön felhívom a figyelmet arra, hogy a Civil Udvar nyitott más haladó civil szervezetek - így például a TÉT tagszervezetei - számára.

Társaságunk rendezvényeinek felelőse: **Kovács György alelnök.**

Budapest, 2003. április. 4.
Üdvözléssel:

Dr. Aggod József
elnök

Az agrárszocialista mozgalmak május elsejei hagyományából

A Népszava, 1890. augusztus 10-i számában számol be arról, "hogyan ünnepelték az Alföldön május 1-ét": Egy kis faluba elvetődött Borsos János nevű munkás és "öntudatos munkáshoz illően becsületbeli dolognak tekintette ott is ünnepelni akkor, amikor az egész világ munkássága ünnepet tart..." Egyedül ünnepelni meg céltalan, így negyvenedmagával tette azt.

Népszava, 1895. május 12. Ebben az évben Orosházán május elsején több nő ünnepelt, mint korábban férfi.

Földművelő, 1897. április 30. Ebben az évben az agrárszocialisták "mint a kikelet legszebb napját" készültek megünnepelni május elsejét, arra is emlékezve, hogy "e napon szervezkedett először Dózsa György földművelő vezérlete alatt a magyarországi földművelő nép."

Friss Újság, 1897 május elsejei számában így ír a napról: "A pápa nem szentesítette! Királyok nem rendelték el! Kormányok nem iktatták törvénybe! A nép akarta és ünnep lett május elsejéből!"

A Friss Újság, 1897. április 28-án "Vallásos szocialisták" címen közöl cikket: "Almás, B-Madaras és Tatháza községek szocialista munkásai a május 1-ének megünnepelése tárgyában egy különös esethez folyamodtak. Tudván azt,

hogy a hatóságok a május elsejei csoportosulásokat, körmeneteket szigorúan betiltották, s hogy e tilalmat meghiúsíthatásuk, fölkérték papjaikat, hogy május elsején részükre *misét szolgáltassanak.*" kérésüket persze nem teljesítették.

Népszava, 1898. május 1.: "idősebb elvtársainknak a hatalom brutális eljárása által gyengültek karjaik", ezért megalakult a szociáldemokrata földműves ifjúság szervezete.

Népszava, 1899. május 5. Szentesen - amíg a férfiak a május elsejei nagygyűlést tartották, a nők elmentek a polgármesterhez engedélyt kérni arra, hogy ők is felszólalhassanak.

Népszava, 1900. május 8. "a kisgazdák és a munkások, kb. 200-an ünnepelték május elsejét."

Földművelő, 1901. október 1. "a hazaméze nekik csorgott, nekünk csak a keserűség jutott..."

Földművelő, 1904. május 6. május elseje megünnepelése Körös-Tarcsán: "Már a kora-hajnali órákban megjelentek társaink a munkás együletben és köszöntötték május elsejét. Majd a munkás-mar-seillest énekelve, buzdították egymást, hogy feltámadunk, és ezzel reggeli ünnepi szertartásunk véget ért."

FARKAS FERENC – Társaságunk egyik alapító tagja – három cikluson keresztül volt a XI. kerületi önkormányzat munkaspárti képviselője. Munkáját most kitüntetéssel ismerték el. **Gratulálunk!**

Szilas Antal:

AZ ALKOTÁS ÜNNEPE

A pénzt megenni nem tudod,
nem bújhatsz bele s alá, ha
fázol,
nem lesz bíz' abból
új érték
magától!
Mit ér a pénz,
ha nincs erős kéz,
mely kenyeret süt, ruhát sző,
házat épít;
mit ér a tőke,
ha belőle
senki lét-igényt ki nem elégít?
Azt ünnepeled hát,
aki megteszi,
s nem, aki ostorral, göggel,
hatalommal oda kerget!
Hadd dicsőítsük
szabad ésszel
Május Elsején
az **alkotó** embert!

Agrárvilág Magyarországon 1848-2002.

*(Argumentum K.- Magyar
Mezőgazdasági Múzeum)*

(Bolti áron 4900.- Ft, a Mezőgazdasági Múzeumban 4000.- Ft-ért megvásárolható.)

Jó szívvel ajánljuk a - tartalmas, szép kivitelű - könyvet az érdeklődő olvasók figyelmébe.

Részletek a könyvből: "Nemcsak a két világháború között felnőtté vált nemzedék, hanem még gyermekeik számára is minden képzeletet felülmúló életminőség-beli változásokat tartogatott a hatvanas évek vége és a hetvenes évtized. A korábbi petróleum és gyertyavilágítást a hatvanas évek elejére minden községben felváltotta a villany... Az újonnan épülő házak nemcsak villanyal, vízzel, hanem egyre inkább fürdőszobával és WC-vel is fel voltak szerelve... A mosógépet, centrifugát valóságos házi áldásnak tekintették a háziasszonyok... A gyári bútorokkal berendezett lakásba a mosógép mellé előbb-utóbb bekerült a hűtőszekrény és a tv-készülék is... A háztáji és a kisegítő gazdálkodás... nemcsak kiegészítő jövedelemforrást jelentett, hanem az autonóm gazdasági döntések, az egyéni mérlegelés szféráját is... Magyarország huszadik századi történetében a legnagyobb életmódváltás a falvakban zajlott le a hatvanas-hetvenes években." (328-329. oldal.)

AZ I. MAGYAR SZOCIÁLIS FÓRUMRÓL

2003. április 5-én és 6-án a miskolci Rónai Művelődési Központ adott otthont az első magyarországi Szociális Fórum rendezvényeinek. Társaságunk aktívan részt vett az előkészítésben, egyrészt az egyik fő kezdeményező, a Társadalmi Érdekegyeztető Tanács alapító tagjaként, másrészt helyiségeinek a szervezők rendelkezésére bocsátásával. Tagjaink közül többen jelen voltak és felszólaltak a viták során. Gondolom, a TÉT a megfeneklett Civil Parlament folytatásaként képzelte el az összejövetelt, melynek legfontosabb mozgatórugói az ATTAC Magyarország képviselői voltak.

A kétnapos tanácskozás első napjának délelőttjén plenáris ülés volt, délutánján szekciósülések, és a második napon foglalták össze a résztvevők - végül zárónyilatkozat elfogadásával - a szerzett tapasztalatokat. A plenáris ülésen - néhány hozzászólással színesítve - előadások hangzottak el a Fórum céljairól és kapcsolatairól az Európai Szociális Fórummal, valamint a Szociális Világfórummal (Simó Endre), a szociális jogok érvényesüléséről Magyarországon - kiemelten

kezelve az egészségügy helyzetét - (Cser Ágnes), a szociális jogok érvényesüléséről az Európai Unióban (Ferge Zsuzsa), a neoliberais gazdaságpolitikával szembeállítható szociális alternatíváról (Szalai Erzsébet) és a 2002 novemberi firenzei összejövetel tapasztalatairól, üzeneteiről (Artner Annamária, Krausz Tamás). Az előadók zömmel nagyon sok komoly társadalmi problémát érintettek, s ezeket a közönség soraiból felszólalók - néhány konkrét esetet is megemlítve - csak súlyosbítni tudták.

A szekciósülések 9 téma köré szerveződtek. Külön csoportokban folytattak vitát a létminimum alatt élők, kirekesztettek, munkanélküliek helyzetéről, a részvételi demokrácia alakulásáról, a nők és gyermekek szociális egyenjogúságáról, a hívők és nem hívők szociális érzékenységu együttműködéséről, az egészséges környezethez való jog biztosításáról, a háború és béke szociális problémák kezelésében betöltött viszonylatairól, a kisebbségi emberi jogok érvényesüléséért folytatandó rasszizmusellenes küzdelem-

(folytatás az 5. oldalon)

Az állampolgárok Európájáért

(Átvéve a TÉT-hírlevél 2003. áprilisi számából)

Itt lesz (2004-ben) május elseje...! Vagyis az Európai Unió bővítésének napja. Lehetséges, hogy e választásban közrejátszott az immár (Európában is) népi hagyományá vált munkásünnep iránti elismerés.

Természetes, hogy a csatlakozási előkészületekben érdekelték nem csak az állami, hanem a *civil* szervezetek is. Ezzel foglalkozik a TÉT-Hírlevél decemberi számának néhány cikke, de külön is felhívom a figyelmet a KÉZFOGÁS című lap ugyancsak 2002. decemberi számának érdekes, értékes írásaira.

Sokat gondolkoztam azon, mit lehet ezekhez hozzá tenni. Véleményemet abban foglalom össze, hogy - szerintem - a civil szervezeteknek **az állampolgárok Európájáért** kell dolgozniuk. E szavak mélyén végül is az érdekelt *emberek* vannak, csak hát ők - belátható ideig legalábbis - *állampolgárok!* Az Európai Unió - bár vannak államok feletti intézményei is - *államok szövetsége*. Az államot azonban állampolgárok alkotják! Sajátos módon az államnak - a kormánynak, a parlamentnek - is érdeke, hogy a lakosság minél szélesebb rétegei aktívan támogassák tárgyalási pozícióit. A civil szervezetek szerepe azért is fontos (lenne), mert a kormányok *váltakozásán* túlmutató, állandóbb, távlati lakossági érdekeket képviselhetnek.

A belépés *előtti* időszakban különösen fontos, hogy a lehető legrealisabb képet kapjanak az állampolgárok a *hét-köznapi életüket* érintő feltételekről, az előnyökről és a várható (embert próbáló) változásokról, esetleges hátrányokról. Igen fontos, hogy az egy főre jutó délibáb-termelési mutatók növelése helyett a fenntartható fejlődésre és a tarthatatlan megélhetési viszonyok javítására fordítsuk a figyelmet. Hazánkban a civil szer-

vezetek tekintélye még nem akkora, hogy mondjuk az ő képviselőik is ott legyenek az EU-felvilágosító körúton. Annál nagyobb a parlamenti pártok felelőssége abban, hogy megértsék és képviseljék a lakossági érdekeket. A civil szervezetek pedig - saját fórumaikon - ugyancsak sokat tehetnek ezen a téren. Ezt tette eddig is például a TÉT.

Fontos lenne, hogy a belépés előtt és után is az Unió a lehető leginkább *emberközelibb* tényező legyen. Ez nagyon sok mindent jelent! A belépési *népszavazást*, majd az *Európai Parlament* választásait a lehető legszélesebb alapokon kellene megejtetni. Gondolok itt a civil szervezetek bekapcsolására, de nem csak erre! Természetesen, itt *választó* polgárok *szavazhatnak*, mégis megfontolandónak tartom, hogy - valamilyen módon - véleményét nyilváníthassanak azok a *korosztályok, amelyek a belépés utáni négy évben választójogot nyernek*.

A civil szervezetek nagyon sokat tehetnek azért, hogy az Európai Unió *emberi léptékű, emberileg átlátható* szervezet legyen. Ez már csak méretei miatt sem egyszerű. Azok, akik ennek apparátusában szerephez jutnak - már csak az emberi sorsok urainak képzelhetik magukat, képletesen szólva könnyen belebeszélhetnek minden tényér levesbe... A civil szervezetek a kormányoknál jobban vigyázhatnak arra, hogy ez az unió *emberileg élhető* legyen. Ez sajátos **euróci**vil szerveződést feltételezne, ehhez azonban ma még messze vagyunk! A civil érdekek kisajátításával nem is ebbe az irányba haladunk...

Amikor az állampolgárok Európájáról írok arra is gondolok, hogy - bár ma az állam az emberek sorsát meghatározó szervezet - valójában az emberek *nem-*

zetekhez, nemzetiségekhez, népekhez tartozóknak is vallják magukat. Az Unió esélyt kínál arra, hogy az emberek *szabadabban* létesíthessenek kapcsolatokat. A (gazdasági, társadalmi, kulturális) **szövetkezés** szabadabb terére gondolok. A civil szervezeteknek óriási szerepük lenne abban, hogy a felülről vezérelt *regionalitást* egyeztetni lehessen az emberek *tapasztalataiból* származó józan törekvésekkel. Az emberek még a számukra kedvező dolgok egy részét is rosszként élik meg, ha azt érzik, hogy brüsszeli kaptafára kell az életüket méretezni. Valószínűleg - akaratom ellenére is - belépek a délibáb-termelők soraiba, mégis felidézem korábbi elgondolásomat arról, hogy az európai szövetkezés keretében sem ártott volna hasznosítani a tsz-korabeli tapasztalatokat: megtartani *nemzeti-háztáji* gazdaságunkat. Ha már ez nem lehetséges is, a civil szervezetek segíthetik az emberi lelemény, alkotóerő kibontakozását, illetve megteremteni ennek feltételeit. *A gazdasági önszerveződés* nélkül - ezek alanyainak (unióbeli és azon kívüli) *szövetkezésénélkül* - aligha képzelhető el a globális tőke profitvágyainak fékezése és egy *humánusabb* (ezért ésszerűbb és korszerűbb) termelési rendszer felé történő elmozdulás.

Végülis úgy gondolom, hogy az Európai Unió nem attól lesz nagy, ahogy *szabályozni*, hanem ahogy *segíteni* tudja az emberek életét. Ez lehet térségünk világbeli *vonzerejének* feltétele is. Végére is nem azért megyünk az Unióba, hogy oda bezárkózzunk, hanem azért, hogy *embernek* érezhessük magunkat itthon, Európában és a nagyvilágban!

Dr. Aggod József

Müller László:

A JÖVENDŐ HARANGJA

Ne siránkozz értelmetlenül,
ha terjed is a gripp-közöny,
tompá ízlés, ködös szem, süket fül
eláraszt a reklám özön
s a pénz magánnyá tömörül...

Nem először vesztettünk csatát —
trikolór lobogónk vérpirosát
a rozsdá és dér marja,
igéző eszmék lángjai egyre fakulnak.
Ránk leselkedik a véletlen —
Történelem sosem követ egyenes utat.

Így is vállaljuk a mát és a múltat,
a jövő — délibáb-ország
(már sejtem arcát) — általunk vívja harcát.

Hajléktalan hidegben a fagy is fázik,
de jön új tavasz s új füvet növeszt!
Útmenti árokban, porban, sárban,
kincstári csizmán margaréta virágozik.

Ösztön és szellem küzdelmében forr a világ,
ősi káoszban forrong, amikor minden
mozgásba lendült, elszakadt talajáról,
előre repül, előre a még ismeretlen felé,
áttetsző hidakon, földön és égen — előre.

A betűk hangyaként izzanak a papírlapon
sűrű sötét mézzel és fehér tűzzel tiltve
zeng, bong az értelem harangja:
a vágyott jövő hangját kongatja haragja.

AZ I. MAGYAR SZOCIÁLIS FÓRUMRÓL

(folytatás a 3. oldalról)

ről, a vidéki, elsősorban mezőgazdasági dolgozók azonos szociális lehetőségeinek biztosításáról és a munka világát érintő foglalkozáspolitikai, üzemegészségügyi kérdésekről.

A sokrétű tapasztalatok radikális bemutatása ellenére a zárónyilatkozat hangvétele tartózkodóbb volt. A társadalmi felemelkedés érdekében elsősorban a kormányzat felé fogalmazott meg követeléseket, de saját akcióprogramot nem készített, a szociális fórum-mozgalom további szélesítése nem jelent meg kellő határozottsággal, s inkább óhajnak, mint belátható célnak tűnt a tanácskozás fő jelszava: Lehet más a világ!

Pedig szükség lenne hatékonyabb fellépésre. A Fórumon a vártnál jóval kevesebb szervezet képviseltette magát, az estére tervezett gyertyás demonstráció (részben időjárási okokból, részben a helybéliek kérésére) el is maradt (kisebb

gálaműsort tartottak helyette). Az országos és helyi sajtó nem sok figyelmet szentelt a reklámozásnak, a nagyobb hatású elektromos médiában semmiféle tudósítás nem jelent meg, napilapokban is szinte semmi. A pártok nem mutattak kellő érdeklődést az események iránt (s bár nem pártrendezvény volt, figyelmesebbek lehetnek volna az ország szociális állapotával kapcsolatban), egyedül a Munkáspárt képviselői voltak jelen, illetve vettek részt a programok lebonyolításában. S ugyan a felszólalók egy része nem látott kiutat az európai csatlakozásban, mégis fogódzónak tekintették a nagyobb közöség hatóerejének talán kedvezőbb érvényesülését - ami nem mondott volna el a pártpolitikuskok pillanatnyi törekvéseinek.

Mi mindenesetre a munka folytatását elkerülhetetlennek tartjuk.

D. Szebeni András

V á l a s z o k

a Felhívásunkra, amelyet a
Május Elseje Társaság OIB
2002. október 5-én tett közzé.

(Ezt több ízben közölte
A Szabadság c. hetilap is)

Ebben kértük, hogy akinek tudomása van Május Elseje elnevezésű intézmény, TSZ, brigád voltáról, ezt közölje velünk.

Eddig a következő válaszokat kaptunk:

Sárközy Vendel Gergely (Budapest) elküldte a Csepeli Munkásotthon 1987. májusi műsorfüzetét, benne sajtó - májusi köszöntő - versét.

Szádváry Gyula (Baktatét) arról írt, hogy Szemere községben működött egy Május 1. TSZ, aminek egy ideig ő is agronómusa volt.

Szabó Dániel (Hódmezővásárhely) egy 1967-es élményről ír, amikor is a városi PB (nagy vita után) szakított május elseje megünneplésének korábbi, bürokratikus formájával. "Több tucat Május 1. brigád működött a városban, volt Május 1. MGTSZ is..." - írja. Megküldte azt az általa készített kiadványt, amelyet 1994-ben írt a Szántó Kovács János által szervezett munkásegylet 100. évfordulójára. Végül megjegyzem, hogy édesanyám is tagja volt szülővárosomban, Karcagon a Május 1. MGTSZ-nek - bár betegsége miatt ott munkát végezni nem tudott.

Várjuk a további válaszokat.

Dr. Aggod József

Habsburg Ottó véleményét idézzük egy vele készített beszélgetésből

"Hosszú életem során azt tapasztaltam, hogy a nagyhatalmaknak ugyanolyan életük van, akár az embernek. Születnek, felnőnek, megerősödnek, elmúlnak. Az Egyesült Államok most van fejlődésének csúcspontján, innen - akár tetszik, akár nem - a lassú vagy gyors (ezt nem tudhatjuk) hanyatlás következik, és más országok - mindenekelőtt Ázsiában és Dél-Amerikában - kezdenek megerősödni."

(168 óra, 2003. április 10. 6. oldal.)

TERROR HÁZA 1919 – 1944. (2. rész)

Áldozatok II.
V.

1919. november 9-én Kecskeméten Francia Kiss M., Danics M., Zbona J., Csabai János., Oláh J., Király J., Király G., Tóth I., Nagy P., Tóth A., Nagy M., Danics A., Juhász I. hét polgári egyént a lakásukról elhurcoltak és a Kecskeméthez tartozó "Tolvajos" homokbuckáknál felakasztottak.

VI.

Francia Kiss M. ismeretlen társaival 1919. november 19.-étől 21.-ig Kecskeméten az ügyészségi fogházban le tartóztatottakat "...puszta kézzel sérülés okozása nélkül tetteleg bántalmazták..." (A csendőrségi ügyész e cselekményeket *becsületbiztonság elleni vétségnek* minősítette).

VII.

Rozsek O. és Bibó D. 1919. november 30-án a kecskeméti kir. ügyészség által előzetes letartóztatásba helyezett Pataky Nándor volt tart. főhadnagyot azzal a hamis ürüggyel, hogy írásbeli parancsuk van a honvéd-bírószághoz való átszállítására, a kir. ügyészségtől átvették. (Itt nem áldozatról, hanem a már őrizetbe vett tettes társ kimentéséről van szó, amely cselekedet a szolgálati hatalommal való visszaélés büntetetté válósította meg.)

VIII.

Schmidt N., Váradi L., Mihály J., Török F. Kiskörösön 1919. november 22-én éjjel HETÉNYI Lipót helyi fakereskedőt több ízben lelövélssel fenyegették meg, majd lakásán őrizetbe vették és a község házához kísérték.

Mihályi J. Kiskörösön, 1919. november 22-én éjjel az őrizetben lévő HETÉNYI Lipótot szidalmazta és rágalmazta.

Az eddigiekben felsorolt eseteket a m. kir. csendőrség felügyelőjének ügyésze által lefolytatott vizsgálat bizonyítottan találta. De:

"Mínthogy a rendelkezésre álló adatok szerint a ... felsorolt gyanúsítottak, a terhükre rótt cselekményeket az 1918. évi október 31-ik óta bűnösen felidézett haza és társadalom ellenes forradalmak idején a magyar faj és a nemzeti eszme ellen elkövetett cselekmények által felkeltett köz-elkeseredés és menthető felháborodás hatása alatt, abban a téves meggyőződésben követték el, hogy cselekményükkel a magyar faj és nemzeti eszme érdekeit szolgálják, mínthogy továbbá arra nézve terhelő adat egyáltalán fel nem merült, hogy terhelteket cselekményüknél önző haszonszerzés vezette volna, ... körülírt cselekmények az 1921. évi november hó 3-án kelt magas kegyelmi elhatározás alá esnek, - miért is őket kegyelemben részesíteni s a bűnvádi eljárást abban hagyni kellett."

A fenti, egyértelműen tisztázott eseteken kívül,

IX.

Ismeretlen tettesek Kecskeméten 1919. november 19-én éjjel a rendőrségi fogdából elhurcolták SUTUS Sándor kecskeméti cipészt, akinek ezután nyoma veszett. Ismert tettes hiányában, az ügyet félre tették;

X.

Pataky N., Francia Kiss M., és két társuk 1921. november 21-én, a kecskeméti "Jenei"-féle vendéglőből igazoltatás ürügyén elhurcolták HARSTEIN Ignác budapesti képkereskedőt, akit másnap reggel a Kecskemétről Halas-felé vezető műúton meggyilkolva és kirabolva találtak meg. Miután a tettesek és a tényállás nem volt megállapítható, az ügyet félre tették;

XI.

Kecskeméten 1919. december 20-ika körül több, – állítólag a Héjjas-különítményhez tartozó – személy elhurcolta DOBROVKA Ferenc polgári egyént, aki a Tanácsköztársaság alatt a Schiffer-féle cipőgyár gyárvezetője és főbizalmija volt. A Kecskeméthez tartozó "Orgovány" erdőben gyilkolták meg. Ismert tettes hiányában az ügyet félre tették;

XII.

Szintén ismeretlen – állítólag a Héjjas-különítményhez tartozó – tettesek 1919. október 19-én lakásáról elhurcolták Fehér Imre kecskeméti lakost. Október 30-áig a kecskeméti városházán, november 4-éig a Kádár-utcai csendőristállóban tartották fogva, itt több esetben súlyosan bántalmazták. Mivel az őrizet "jogszerű" volt, a bűncselekményt képező bántalmazás tetteseit viszont megállapítani nem lehetett, az ügyet félre kellett tenni;

XIII.

Ismeretlen tettesek – állítólag szintén a Héjjas-különítmény tagjai- megkísérelték lakásáról elrabolni 1919. november 16-án FUCHS Sámuel kecskeméti lakost, 1919. november 22-én éjjel izsáki lakásáról BRÜLL Bertalant. Ismert tettesek hiányában mindkét ügyet félre tették;

XIV.

Kecskeméten 1919. december 1-én az olasz fogságból néhány nappal előbb hazatért NEMES József helyi lakost el-

hurcolták, nyoma veszett. Ismert tettesek és Nemes J. sorsának felderítése hiányában, az ügyet félre kellett tenni.

Héjjas I. ellen az 1919. augusztusától december végéig parancsnokként kiadott utasítások miatt, felbujtói minőségben elkövetett gyilkosság büntette miatt folyó eljárást a már fentebb ismertetett indokok alapján, *kormányzói kegyelem miatt megszüntették*.

XV.

SCHMIDT Árpád szabó, PÁNCZÉL Zoltán kereskedő, BECK Sándor kereskedő, izsáki lakosok elhurcolása, kirablása és meggyilkolása ügyében Zbona Jánost több társával 1922-ben a budapesti honvéd törvényszéken jogerősen elítélték.

XVI.

ÜRÖGI Lajos, H.SZABÓ András, HAGYMA András, CSÁKÓ Mihály, HARDI János, NEUBAUER Izidor kecskeméti gyufagyári igazgató, NEMES Gusztáv főreáliskolai tanár, WERTCHIMER Jenő tanuló kecskeméti lakosok, FODOR Zsigmond lajosmizsei kereskedő letartóztatása, elhurcolása és meggyilkolása, FLEISCHMANN Zsigmond szabó, kecskeméti lakossal szembeni nyilvános erőszakoskodás miatt indított eljárás a Schmidt R. és társai, valamint Pataky N. és társai ellen indított eljárásokat, az 1923. június 2-án közzétett kormányzói kegyelem folytán megszüntették.

Az ismertetett esetek a m. kir. csendőrség felügyelőjének ügyésze Ü.446/21./239 számú határozatában szerepelnek. A határozatot közli:

IRATOK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS TÖRTÉNETÉHEZ 2.- Szerk: dr. Horváth I., dr. Solt P. (a szerk.biz.elnöke), dr. Szabó Gy., dr. Zanathy J., dr. Zimmer T. – Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1993. – A m. kir. csendőrség felügyelőjének ügyésze határozata Francia Kiss Mihály és társai ügyében, Budapest, 1924. december 18. – (21-42. old.)

Következik:

Megnyíltak a nehéz hantok ... 54 holttest egy sírban -.Hódmezővásárhely, 1919.

o.p.

FÁKLYA

A Május Elseje Társaság híradója

Felelős kiadó: Dr. Aggod József

Felelős szerkesztő: Berényi Ferenc

Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság.

Tagjai: Ferencz Lajos,

Kovács György, dr. Orbán Péter,

Tabák Sándor, dr. Tóth Miklós.

Cím: 1023 Budapest, Zsigmond tér 8.

Telefon: 335-4236

Nytsz.: B/PHF/805/1991

Internet: www.extra.hu/faklya

E-mail: faklya@extra.hu

Nyomda: Unió-Kuvert Kft. Budapest